

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Teollisuusneuvos Mikko Huuskonen

MUISTIO
12.8.2021

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI YRITYSTEN MÄÄRÄAIKAISESTA KUSTANNUSTUESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö on yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa valmistellut esityksen valtioneuvoston asetukseksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta. Toimialojen määrittely asetuksessa tällä perusteella sisältyy kustannustukea koskevan, eduskunnassa hyväksytyssä laissa yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (609/2021) 3 §:ssä säädettyyn asetuksenantovaltuuteen.

Tausta lyhyesti

Valtioneuvosto on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa 16.3.2020, että maassa vallitsee COVID19 virustilanteen vuoksi poikkeusolot (COVID19-pandemia). COVID19-pandemia on vaikuttanut yrityksiin mm. liikevaihdon menetyksinä ja tarpeena lomauttaa ja irtisanoa henkilöstöä.

Valtioneuvosto linjasi neuvottelussaan 13.5.2020, että yrityksille tulee toimialasta riippumaton kustannustuki. Tuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi koronaviruksen vuoksi ja joilla on vaikeasti sopeutettavia kustannuksia. Tuki kohdentuu ennen kaikkea COVID19-pandemiasta kärsiviin yrityksiin ja toimialoihin. Myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset olisivat tuen piirissä.

Valtioneuvoston linjauksen mukaan tuen tarve ja määrä arvioidaan epidemian ja sen torjumisen aiheuttaman liikevaihdon äkillisen menetyksen perusteella. Tuki on tarkoitettu yrityksen kiinteisiin kuluihin ja vaikeasti sopeutettaviin palkkakustannuksiin. Yritykset hakevat tukea sähköisesti Valtiokonttorista. Kustannustukea voi hakea, vaikka yritys olisi jo saanut muita suoria tukia koronatilanteessa.

Kustannustukilakia on muutettu neljä kertaa, 963/2020, 280/2021 (kustannustukilain muutokset, lisätty pienten yritysten sulkemiskorvaus), 435/2021 (tapahtumatakuu), 609/2021 (kustannustukilain muutokset, lisätty suurten yritysten sulkemiskorvaus ja kattamattomien kiinteiden kustannusten korvaus). Lain pääperiaatteet itse kustannustuen osalta ovat säilyneet samoina. Asetusta (509/2020) on muutettu kolme kertaa (552/2020, 1028/2020 ja 339/2021).

Kustannustuen pääperiaatteet

Kustannustukilaissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID19-pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaista valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (kustannustukiL 1 § 1 mom.). Lakia ei sovelleta luotto- ja rahoituslaitoksiin eikä maatalouden alkutuotannon, kalatalouden eikä vesiviljelyalan yritystoimintaan.

Kustannustuki määräytyy kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa selvitetään, mitkä toimialat ovat kärsineet koronakriisissä eniten. Nämä määritellään asetuksessa. Rajaksi esitetään aiemmin toteutettujen asetusten mukaisesti 10 prosentin toimialakohtaista liikevaihdon laskua. Toisessa vaiheessa tarkastellaan tuen tarvetta yrityskohtaisesti näiden toimialojen sisällä. Yritykset, joiden liikevaihto on laskenut 30 prosenttia tai enemmän, olisivat tuen piirissä. Tuen rajoittaminen toimialoihin, joiden liikevaihto on laskenut COVID19-pandemian vaikutuksesta suhteessa vertailuajankohtaan parantaa lain yleisperusteluissa kuvatulla tavalla merkittävästi tuen kohdentumista, vaikka itse tuki maksetaan aivan vastaavasti yrityskohtaisen liikevaihdon muutoksen perusteella kuin yrityskohtainen tuki.

Toimialojen tilanne arvioidaan tukikauden (3-5/2021) liikevaihtokehityksen pohjalta verraten sitä toimialan vuoden 2019 maaliskuu-toukokuun liikevaihtoon. Tuen piiriin kuuluvat toimialat määritellään valtioneuvoston asetuksessa. Tuki kohdistuu kiinteisiin kuluihin ja palkkamenoihin. Tuki maksetaan kertakorvauksena. Tuen katto yhteensä on 1 000 000 euroa.

Valtiokonttori hoitaa kustannustuen käytännön prosessin valmistelusta päätöksiin, loppuselvityksiin ja mahdolliseen takaisinperintään. Kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan myös valtionavustuslakia (688/2001).

Kustannustuen neljäs vaihe

Kustannustuen neljäs vaihe ei tuo merkittäviä muutoksia suhteessa kustannustuen kolmanteen vaiheeseen. Uuden haun tukikausi on maaliskuu-toukokuu 2021. Vertailukaudet ovat vuoden 2019 ajanjaksoja, riippuen siitä, miten yritykset ovat tehneet alv-ilmoituksensa. Uudet yritykset, jotka on perustettu 1.1.2019 tai sen jälkeen perustetut voivat saada tukea toimialan mediaaniliikevaihdon laskun perusteella.

Kustannustuen neljännessä vaiheessa säilytetään toimialarajaus ja harkinnanvaraisuus. Tuen yläraja on 1 miljoonaa euroa. Liikevaihdon laskuprosentti pysyy ennallaan (30 %). Hyväksyttävää kustannuksia koskeva sääntely pidetään ennallaan. Pieniä yrityksiä koskee muutos, jolla alle 2 000 euron alle jäävät tuet nostettiin 2 000 euroon.

Kustannustukea voidaan myöntää myös yritykselle, joka täyttää tässä laissa säädetyt edellytykset, mutta jonka toimialaa ei ole säädetty 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa, jos yrityksen liikevaihto on laskenut 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja liikevaihdon lasku johtuu erityisen painavista COVID-19 -pandemiaan liittyvistä syistä. (KustannustukiL 3 § 3 mom.)

Lakiin lisättiin uutena tukimuotona kattamattomien kiinteiden kustannusten tuki, joka vastaa pitkälti kustannustuen periaatteita. Tuki perustuu uuteen tukiohjelmaan, joka ilmoitettiin komissiolle 25.5 tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.12 jakson nojalla – komission hyväksyvä päätös saatiin lain eduskuntakäsittelyn aikana 9.6.2021. Tuki paikkaa tukijärjestelmän aukkoa sellaisille yrityksille/konsernille, joiden aiemman tukiohjelman kiintiö 1,8 miljoonaa euroa on täynnä. Korvaus enintään 70 prosenttia tukikauden tappioista. Tappion määrä voi olla enintään tukikauden palkka- ja

muiden kulujen yhteissummaa vastaava määrä. Tuen edellytyksinä ovat samat liikevaihtokriteerit kuin kustannustuen osalta. Tuen enimmäismäärä 1 miljoonaa euroa.

Toimialat

Valtiovarainministeriössä on analysoitu verottajalta saadut alv-tiedot toimialakohtaisesti. Analyysissä on käytetty TOL5 luokitusta. Kustannustukilain 10 prosentin liikevaihdon laskukriteerin perusteella (kustannustukiL 3 § 1 mom.) tuen piiriin kuuluvat toimialat on määritelty asetukseen tulevassa liitteessä. Tuen piiriin tulisi ehdotuksen mukaisesti 805 toimialasta 221 toimialaa.

Toimialaluokitukset kokonaisuudessaan: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/>

Kustannustuen tähänastinen toteutuminen

Ensimmäisen kierroksen hakuaika oli 7.7.2020–31.8.2020. Ensimmäisellä hakukierroksella Valtiokonttori myönsi tukea 3 461 yritykselle yhteensä noin 123 miljoonaa euroa. Hakemuksia saapui 12 852 yritykseltä, mikä oli lain valmisteluvaiheessa arvioitua huomattavasti vähemmän. Tukea hakeneista yrityksistä 27 prosenttia sai myönteisen päätöksen. Pienillä yrityksillä hylkäysten osuus oli suurin, noin 79 prosenttia. Hylkäysten yleisin syy oli maksettavan tukisumman jääminen alle 2 000 euron.

Kustannustukilain muutokset (963/2020) tulivat voimaan 15.12.2020 ja kustannustukiasetuksen (1028/2020) muutokset 18.12.2020 ja tukikausi oli 1.6.-31.10.2020. Toinen hakukierros oli käynnissä 21.12.2020–26.2.2021. Hakeneita yrityksiä oli 18 416 ja tukea maksettiin vajaat 187 miljoonaa euroa. Tukea hakeneista 40 prosenttia sai myönteisen päätöksen. Tukea hakeneiden yritysten osuus on ollut suurin matkailu- ja ravitsemisaloilla sekä kulttuuri- ja viihdetoiminnassa (n. 15 prosenttia tai enemmän yrityksistä hakenut tukea). Suurin osa tuesta on maksettu pk-yrityksille, n. 78 miljoonaa euroa alle kymmenen hengen yrityksille ja 71 miljoonaa euroa 10–49 hengen yrityksille.

Kustannustuen kolmas hakukierros käynnistyi 27.4.2021. Hakeneita yrityksiä oli elokuun alussa 21 711, ja tukea oli maksettu 280 miljoonaa euroa. Hakemuksista oli ratkaistu 98 prosenttia. Tukea hakeneista 76 prosenttia oli saanut myönteisen päätöksen. Yhtenä merkittävänä syynä hyväksyntäprosentin kasvuun oli tuen alarajan poisto ja pienten tukien korottaminen 2 000 euroon.

Toimialojen määrät ovat vaihdelleet seuraavasti: ensimmäinen haku 368, toinen 220, kolmas 180 ja nyt käsillä oleva neljäs 221. Toimialojen määrän laskutrendi johtuneen yleisen taloustilanteen elpymisestä, mutta määrän lievä kasvu neljännellä kierroksella johtuneen tukikauden aikaisista liiketilojen sulkutoimista.

Asetuksen voimassaolo (2 §)

Asetusmuutos tulee voimaan 16.8.2021 ja on voimassa vuoden loppuun asti. Kustannustuen neljäs hakukierros alkaa Valtiokonttorissa 17.8.2021.